

ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

A feladatok legkisebb, önállóan értékelhető részeit, az itemeket a magyar ábécé kisbetűivel jelöltük (kivétel a keresztretjvény). Az itemek már nem bonthatók fel részteljesítményekre, ezért azok már csak kétféleképpen minősíthetők: a tanuló megoldotta, vagyis az item megoldása jó (1 pont), illetve a tanuló nem oldotta meg, hiányos, vagyis az item megoldása nem jó (0 pont). Ha a tanuló megoldása nem egyezik meg teljesen az értékelési útmutatóban megadott válaszokkal, az eddig bevált gyakorlat szerint a szakirodalommal igazolható jó válasz is pontot ér.

Ha egy feladat meghatározza a válasz elvárt elemeinek számát, és a tanuló ennél többet jelöl meg, akkor a megoldás sorrendjében kell értékelni. Ha a tanuló az összes válaszlehetőséget megjelöli, nem kaphat pontot.

1. feladat **1 pont**

2. Constantinus császár rendeletében biztosította a keresztények szabad vallásgyakorlatát.
 5. Martell Károly Poitiersnél győzelmet aratott az arabok felett. 1. Traianus meghódította Daciát.
 3. Odoaker lemondatta Romulus Augustulust. 4. Justinianus elkészíttette a Corpus Juris Civilist.

2. feladat **6 pont**

- a)-d) Athén, Lambaesis, Palmüra, Tibur (Tivoli) bekarikázása
 e) A nevüket / költeményeiket / feljegyzéseiket rávésték Egyiptom híres műemlékeire.
 f) Britannia

3. feladat **6 pont**

- a) A Római Birodalom kereskedelmi útjai / elfogadható: ókori kereskedelmi utak
 b) várvédők / 1552. évi török támadások idején várkapitányok voltak
 c) török méltóságok / hivatalnokok
 d) 1351.évi törvények / I. (Nagy) Lajos törvényei
 e) A kápolnai unió alkotói / a három nemzet uniója
 („1437. szeptember 16-án hozták létre az erdélyi magyar, székely és szász nemzetek vezetői a kápolnai „testvéri” uniót, hogy egyesíthessék erőiket a Budai Nagy Antal vezette parasztfelkelőkkel szemben. Bár a háború négy hónappal később befejeződött, a három nemzet uniója több évszázadon át fennmaradt, és egészen 1848-ig meghatározta Erdély politikai berendezkedését.”)
http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/1437_szeptember_16_a_kapolnai_unio_letrehozasa 2019.01.11.
 f) (protestáns) nyomdák helyszínei

4. feladat **8 pont**

- a)-b) Vasco da Gama aláhúzása, mert ő (földrajzi) felfedező, a másik két személy természettudós.
 c)-d) a vármegye aláhúzása, mert az magyar közigazgatási egység
 e)-f) Dávid Ferenc nevének aláhúzása, mert ő unitárius.
 g)-h) Álmosd aláhúzása, mert nem hajdú település.

A helyes aláhúzás és az indoklás is pontot ér. 1+1 pont

5. feladat **5 pont**

- a) A királyi bevételek növekedtek
 b)-e) a királyi földbirtokból (1), a regálékból(1): pénzváltás (1), vámok(1), só(1), révek(1), a 72 várispánság jövedelmének kétharmada(1), az ispánok ajándékai(1), az erdélyi telepeseiktől, a szlavón hercegségből származó bevételek (1)

A feladatra összesen 5 pont adható.

6. feladat

8 pont

- a) kerítés / határvonal
- b)-c) Egymás mögött több gyeplővonal létezett. Több helyen a gyeplővonalat földvárak rendszere erősítette
- d)-e) lövők (portyázó lovas könnyűíjászok), őrk
- f) Szent László
- g) A korai magyar határőrizet megszilárdítása / a határvédelem megszervezése az ő nevéhez kapcsolódik.
- h) A déli végvárrendszer berajzolása. Segítenek a javításban a mellékelt térképek.

(<http://tortenelemcikkek.hu/node/100> letöltés: 2019. január 24.)

(<https://slideplayer.hu/slide/12698845/> letöltés: 2019. január 24.)

(Végvárrendszer a 15. században - A magyarok krónikája. Szerkesztette: Glatz Ferenc. Officina Nova, Budapest, 1995, 160. p <http://mek.oszk.hu/01900/01948/html/index221.html> letöltés: 2019. 01. 24.)

7. feladat**6 pont**

- a)-b) keresztelkedés, úrvacsora vétele aláhúzása
 c)-d) rózsablak, támpillérek aláhúzása
 e)-g)

a sokoldalú emberi egyéniség kibontakozása,
 az antikvitás ember- és művészeteszményének felelevenítése,
 fontosnak tartották az egyén szabadságát, a szabad vizsgálódást és a kritikai szemléletet aláhúzása

- h)-j) szarvasmarha, bor, réz aláhúzása

Megoldásonként 0,5 pont adható.

8. feladat**19 pont**

- a) Eger vára
 b) Kőszeg vára
 c) Szigetvár
 d) osztrák zálogbirtok
 e) Jurisich Miklós
 f) Ibrahim pasa

g)-h) Dobó István után ő lett Eger várának kapitánya. Bornemisza Gergelyt elfogták, a Héttoronyba zárták. Nem sikerült kiváltani, mert annak az Ahmed pasának a kezében volt a döntés, aki kudarcot vallott Eger alatt 1552-ben. Kötél általi halállal végeztette ki. *2 pont adható.*

- i) Buda

- j) 1686

- k)-l) I. Rákóczi Ferenc, Bethlen Gábor, Nagy Lajos, Köprülü Ahmed nevének áthúzása

Megoldásonként 0,5 pont adható.

- m)-p) A történelmi helyszínek pontos beírása **4 pont**

q) „A központi szerepkörű végházakat az olasz erődépítészeti iskola elveinek megfelelően körbástyák (rondellák) helyett ötszögletű ó- vagy új olasz bástyákkal igyekeztek védhetőbbé tenni. Ezek méretüknél és kialakításuknál fogva több ágyút voltak képesek befogadni. A legfőbb előnyük mégis az volt, hogy alkalmazásukkal sikerült a vár előtti holttereket kiküszöbölni, mivel a bástyákról a szomszédos védmű falsíkja előtti teret is pásztázni lehetett.” (http://arkadia.pte.hu/tortenelem/cikkek/vegh_torok - 2019. 01. 22.)

- r) Komárom

- s) „Sem csellel, sem fegyverrel.”

9. feladat**5 pont**

Állítás	Igaz	Hamis
a) Hadrianus azért látogatott el a Luxor közelében található Memnón-kolosszusokhoz, hogy tanúja legyen, amint az egyik szobor az első napsugarak hatására „énekelni” kezd.	I	
b) IV. Károly cseh uralkodó Krakkóban egyetemet alapított.		H
c) A levantei kereskedelemben Velence, Genova, Róma nagy jelentőségre tett szert.		H
d) A XV. század végére Szerbia, Havasalföld, Németalföld, Bosznia török hűbéressé vált.		H
e) A mezővárosok földesúri joghatóság alatt álltak, de egy összegben adóztak.	I	

10. feladat**7 pont**

- nomád életmód
- türbe
- bekerítés
- kapuadó
- manufaktúra
- perszonálunió
- Partium

11. feladat**18 pont**

- A 3 nemzet uniója itt születik meg (1437).
- 1396-ban Luxemburgi Zsigmond itt veszít csatát I. Bajazid hadaival szemben.
- Bocskai István által letelepített népcsoport.
- Az azonos szakmát űzők érdekvédelmi szervezete a középkorban.
- III. Béla által az oklevelek kiadására létrehozott hivatal.
- Radikális huszita irányzat.
- 1241-ben a magyarok itt szenvedtek vereséget a tatároktól.
- Újlatin nyelven beszélnek ezekben a (z) ... városokban (pl. Trau, Zára) I. Szent László és Könyves Kálmán is támadta ezt a területet.
- Timur Lenk 1402-ben itt arat győzelmet.
- Nagy Lajos leánya, Lengyelország királynője.
- Bocskai István 1595-ben itt győzte le a török sereget (a Dunán való átkelés közben).
- A Szigeti veszedelem, a Tábori kis tracta szerzője.
- Uralkodó család. Magyarországon a XVI. században kezdődik hatalmuk.
- Hunyadi János tisztsége az uralkodó kiskorúsága idején.
- A függőleges sor beírása: Placetum regium

o)

				K	Á	P	O	L	N	A						
N	I	K	Á	P	O	L	Y									
					H	A	J	D	Ú							
						C	É	H								
				K	A	N	C	E	L	L	Á	R	I	A		
T	Á	B	O	R	I	T	A									
						M	U	H	I							
							D	A	L	M	Á	T				
							A	N	K	A	R	A				
								H	E	D	V	I	G			
								G	Y	U	R	G	Y	E	V	Ó
Z	R	Í	N	Y	I	M	I	K	L	Ó	S					
H	A	B	S	B	U	R	G									
								K	O	R	M	Á	N	Y	Z	Ó

p)-r) **Magyarázza meg** a függőleges oszlopban található történelmi fogalmat!

Királyi tetszvényjog (1 pont)

Luxemburgi Zsigmond (1), 1404-ben (1) bocsátotta ki a placetum regiumot (királyi tetszvényjog), amely **tilalmazta, hogy királyi hozzájárulás nélkül pápai oklevéllel papi kinevezést (1) lehessen szerezni.** Fenntartotta magának a megüresedett egyházi javadalmak feletti rendelkezést is (1). Megtiltotta, hogy peres ügyben a Szentszéktől vagy pápai bíróságtól származó ítéletleveleket, idézéseket királyi engedély nélkül kihirdessenek.

Bertényi Iván: Szent István és öröksége. Bp. Vince Kiadó, 2000. 152. p. *A feladatrészre 3 pont adható.*

12. Kérjük, hogy az érettségi értékelési szempontjait alkalmazzák a kedves kollégák az alábbi pontozással. Érdemes **figyelembe venni, hogy a tanulók az esszéírást még tanulják! Minden helyes válasz értékelendő a táblázat pontmegosztása alapján. 11 pont**

Értékelési szempontok	Pontszám
Feladatmegértés	1
Tájékozódás térben és időben	1
Kommunikáció	1
Szaknyelv alkalmazása	1
Ismeretszerzés, a források használata és következtetések levonása	3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	4

Feladatmegértés

A tanuló a feladat utasításának megfelelően összefoglalja ismereteit, következtetéseit. (1 pont) Ha a feladatmegértés 0 pont, akkor az egész esszé 0 pontos.

Tájékozódás térben és időben

Az esszében megemlíti a tanuló: témája a Királyi Magyarország / Magyarország (tér), Luxemburgi Zsigmond 1387-1437 vagy 1405.(idő). Az 1 pont akkor jár, ha mindkét szempontra kitér.

Kommunikáció

Bekezdésekkel szerkesztett, logikus gondolatmenet jellemzi a szövegalkotást. Megfelelő a nyelvhelyesség és nincs durva helyesírási hiba. Legfeljebb 2-3 hiba lehet a helyesírásban. (1 pont)

Szaknyelv alkalmazása

A tanuló használja a témához tartozó konkrét és elvont fogalmakat (tárnoki város, bányaváros, mezőváros, személynök, személynöki város, dekrétum, szabad költözés stb.). (1 pont) Legalább 4 fogalmat használ.

Ismeretszerzés, a források használata és következtetések levonása

A tanuló 3 elemre utal a forrásokat használva a témához tartozóan (3 pont): pl.

- 1. forrás – Buda lett az ország kereskedelmi központja.
- 2. forrás – A térkép adatait elemezve kiemeli, mely vidékek fejlettebbek, milyen város csoportok hol helyezkednek el az országban stb.
- 3. forrás – Kiemeli, hogy a már Károly Róbert idején létrejött bányavárosok Zsigmond korában a nyugati mintára városszövetségekké tömörülnek.

Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás

A tanuló 3 elemre utal a témához tartozóan (4 pont): pl.

- Zsigmond idején tovább fejlődnek a városok és újabb kiváltságokat szereznek
- A polgárság érdekeit szolgálta az 1405-ben kiadott városi dekrétum, amely elrendeli az egységes súly, hossz - és űrmérték bevezetését.
- Uralkodása idején folytatódik a városiak önálló bíráskodási rendszerének kialakítása
- Megszilárdul a tárnoki ítélőszék joghatósága
- Buda, Sopron, Pozsony, Nagyszombat, Kassa, Bártfa, Eperjes ügyei kerültek a tárnokmester elnöklete alatt összeülő tárnoki ítélőszék elé, ahonnan Zsigmond halála után fokozatosan elmaradoztak a nemesi bíróságok stb.

- Utalhat a versenyző arra is, hogy a városokban gyakran súlyos politikai harcok kezdődtek, amelyek kapcsolódtak az országos politikához is.
- Megfogalmazhatja, hogy a paraszti népességben nőtt a mezővárosok és lakóik száma.
- Megemlítheti, hogy az 1397. évi temesvári országgyűlés kimondta a szabad költözés jogát.
- és az 1435. évi dekrétum bírságot rótt arra, aki erőszakkal visszatartotta a költözéstől a jobbágyokat.

Felhasznált irodalom, források:

A verseny meghirdetésekor megadott szakirodalom

<https://www.youtube.com/watch?v=8zksdZIM1js&t=1180s> Magyarország története 17. rész

<http://www.irodalmiradio.hu/femis/muveszetek/3stilus/03gotika/3bepit.htm> (2019. január 27.)

<https://www.sulinet.hu/tovabbtan/felveteli/2001/13het/muvtori/muvtori13.html> (2019. 01.18.)

http://epa.oszk.hu/03000/03018/00231/pdf/EPA03018_honismeret_2012_03_042-045.pdf (2019. január 26.) (8. a) feladat forrása)

<http://www.turistamagazin.hu/tortnelmi-idoutazas-a-koszegi-var.html> (2019.01. 23.) (8. b) feladat forrása)

https://www.latvany-terkep.hu/magyar/oldalak/szigetvar_varrajz/ (2019. 01. 26.) (8. c) feladat forrása)

<http://www.origo.hu/tudomany/20160902-hodoltság-oszman-birodalom-magyar-kiralysag-varostrom-huszarok-janicsarok-i-lipot-csaszar.html> (2019. 01. 23. 8. i. feladat forrása)

http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/1849_majus_21_budavar_visszafoglalasa/ (2019. 01. 17.)

<https://zanza.tv/fogalom/humanizmus> (2019. 01. 19.)

http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/1571_aprilis_2_thury_gyorgy_vegvari_vitez_halala/ (2019. 01. 20.)

<http://tortenelemcikkek.hu/node/98> (2019. 01. 20.)

<http://sziaKOMAROM.sk/sem-csellel-sem-erovel-koszuz-tortenete/> (2019. 01. 21.)